

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional descriptive study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไม่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักของหญิงมีครรภ์ในชนบทอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ประชากรตัวอย่าง ได้แก่ หญิงที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปี การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการทดสอบแล้ว สัมภาษณ์ประชากรตัวอย่างเกี่ยวกับประวัติการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักในระหว่างที่ตั้งครรภ์ และปัญหาอุปสรรคในการไปรับวัคซีน โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ คือ หญิงที่มีบุตรคนสุดท้ายอายุต่ำกว่า 1 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทของอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ยกเว้นเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร

วิธีการเลือกตัวอย่าง

วิธีการเลือกตัวอย่างมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจงคือ เขตชนบทอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เนื่องจากมีผู้ป่วยโรคบาดทะยักในเด็กแรกเกิดสูงและมีอัตราความครอบคลุมของวัคซีนป้องกันบาดทะยักในหญิงมีครรภ์ต่ำ ซึ่งมีทั้งหมด 15 ตำบล 173 หมู่บ้าน

2. ระดับตำบล ใช้วิธีการสุ่มแบบ Single stage cluster sampling โดยสุ่มตัวอย่างตำบลมา 20% ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้ตำบลที่ศึกษาจำนวน 3 ตำบล คือ ตำบลหนองปลิง มีจำนวน 14 หมู่บ้าน ตำบลวังทอง มีจำนวน 15

หมู่บ้าน และตำบลนาบ่อคำ มีจำนวน 10 หมู่บ้าน แล้วทำการศึกษาหญิงที่มีบุตรคนสุดท้ายอายุต่ำกว่า 1 ปี ทุกคนในหมู่บ้านของตำบลที่สุ่มได้ ซึ่งมีทั้งหมด 496 คน

ขนาดตัวอย่าง

ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่าง จากสูตรดังนี้

$$n = \frac{Z^2 pq}{d^2}$$

เมื่อทราบค่าสัดส่วนของผู้ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักของหญิงมีครรภ์ในเขตชนบทอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปี 2532 มีร้อยละ 52.0 ฉะนั้น จะมีผู้ที่ไม่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักร้อยละ 48.0 จึงกำหนดให้เป็นค่า $p = 0.48$ หรือ $= 0.5$

$$p = \text{สัดส่วนของผู้ที่ไม่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก} = 0.5$$

$$q = 1 - p = 0.5$$

$$Z = \text{ค่า } Z \text{ จากตาราง } Z \text{ เมื่อ } \alpha = .05 \text{ มีค่า} = 1.96$$

$$d = \text{ความคลาดเคลื่อนของโอกาสที่จะพบผู้ที่ไม่ได้รับวัคซีน} = 10\%$$

$$\text{เมื่อ } d = 0.1 \times p = 0.1 \times 0.5$$

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{(1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{(0.1 \times 0.5)^2}$$

$$\text{จำนวนตัวอย่าง} = 384 \text{ คน}$$

ในการศึกษานี้ใช้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 478 คน

ระยะเวลาดำเนินการศึกษา

ตั้งแต่เดือนเมษายน 2533 ถึงเดือนมีนาคม 2534

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการทดสอบแล้ว สัมภาษณ์ ประชากรตัวอย่างเกี่ยวกับข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหญิงที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปี
2. ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคบาดทะยักและวัคซีนป้องกันโรค
3. การได้รับและไม่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักในระหว่างตั้งครรภ์

การทดสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pre-test) กับมารดาเด็กที่เป็นผู้ป่วยใน แผนกกุมารเวช โรงพยาบาลกำแพงเพชร ซึ่งมารดาเป็นชาวกำแพงเพชร จำนวน 30 คน จากนั้นจึงวิเคราะห์เพื่อดูความครอบคลุมของคำถามและข้อบกพร่อง แล้วได้ทำการแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือราชการขอความร่วมมือจาก ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้าพบ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอความร่วมมือในการประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอเมืองกำแพงเพชร
2. นำหนังสือจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อไปประสานงานและขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ที่จะศึกษา ซึ่งได้แก่ สาธารณสุขอำเภอเมืองกำแพงเพชร และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล
3. ทำการอบรมการใช้แบบสอบถามแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ จำนวน 8 คน ได้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสถานีอนามัยสูง มอสมบูรณ์ แม่ธานี หนองบึงไก่ หนองกอง หนองปลิง หนองกรด และน้ำดิบ เป็นผู้สัมภาษณ์ประชากรตัวอย่าง
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 รวบรวมรายชื่อหญิงที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปีทุกคนของหมู่บ้านของตำบลวังทอง ตำบลหนองปลิง และตำบลนาบ่อคำ จากระเบียบรายงานของเจ้าหน้าที่แต่ละสถานีนีออนามัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสัมภาษณ์ประชากรตัวอย่าง

4.2 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ผ่านการอบรมแล้ว เป็นผู้สัมภาษณ์หญิงดังกล่าวในข้อ 4.1 ที่พบบุตรมารับวัคซีน ในวันสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคที่สถานบริการ ในกรณีที่หญิงไม่พบบุตรมารับวัคซีน ในวันนั้น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะออกไปติดตามสัมภาษณ์ที่บ้าน

การจัดการกับข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามทุกชุดเพื่อควบคุมความครบถ้วนและความสอดคล้องของคำตอบทั้งหมด จากนั้นจึงแปลงข้อมูลที่ได้เป็นรหัส (Coding) ตามคู่มือการลงรหัสที่จัดเตรียมไว้ บันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS/PC⁺

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Statistical inference) โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ วิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพของหญิง อาชีพของสามี รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ลำดับครรภ์ จำนวนบุตร สถานที่คลอดบุตร การย้ายที่อยู่ ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการสาธารณสุข การรู้จักโรคบาดทะยักในเด็กแรกเกิด และการรู้จักสถานที่ให้บริการวัคซีน โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละแล้วนำเสนอเป็นตาราง
2. วิเคราะห์ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคบาดทะยักและวัคซีนป้องกันโรค โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับโรคบาดทะยักและวัคซีนป้องกันโรค คำถามมีทั้งหมด 4 ข้อ มีคะแนนเต็ม 4 คะแนน ได้แก่ คำถามข้อ 9 ถึง ข้อ 12

เกณฑ์การให้คะแนนความรู้

ตอบถูก	=	1 คะแนน
ตอบผิด	=	0 คะแนน

2.2 ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคบาดทะยักและวัคซีนป้องกันโรค คำถามมีทั้งหมด 4

ข้อ มีคะแนนเต็ม 12 คะแนน ได้แก่ คำถามข้อ 13 ถึงข้อ 16

เกณฑ์การให้คะแนนทักษะคิด

คำถามเชิงบวก (ข้อ 13-15)

เห็นด้วย	=	3 คะแนน
ไม่รู้/ไม่แน่ใจ	=	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	=	1 คะแนน

คำถามเชิงลบ (ข้อ 16)

เห็นด้วย	=	1 คะแนน
ไม่รู้/ไม่แน่ใจ	=	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	=	3 คะแนน

จากนั้นหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้และทักษะคิดโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหญิงที่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักครบชุด และกลุ่มหญิงที่ไม่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก แล้วทดสอบดูความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ Unpaired t-test

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพของหญิง อาชีพของสามี การย้ายที่อยู่ ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการสาธารณสุข การรู้จักโรคบาดทะยักในเด็กแรกเกิด การรู้จักสถานที่ให้บริการวัคซีน และสถานที่คลอดบุตร กับการไม่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก โดยใช้ Chi-square test

4. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของ อายุ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ลำดับครรภ์ จำนวนบุตรระหว่างกลุ่มหญิงที่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักครบชุดกับกลุ่มหญิงที่ไม่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก โดยใช้ Unpaired t-test